

4- Evet insan, nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde, sermayesi hiç hükmünde

Evet insan, nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde, sermayesi hiç hükmünde... Hem nihayetsiz musibetlere maruz olduğu halde, iktidarı hiç hükmünde bir şey... Âdeta sermaye ve iktidarının dairesi, eli nereye yetişirse o kadardır. Fakat emelleri, arzuları ve elemleri ve belaları ise dairesi, gözü, hayali nereye yetişirse ve gidinceye kadar geniştir. Bu derece âciz ve zayıf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, tevekkül, tevhid, teslim; ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu bütün bütün kör olmayan görür, derk eder.

İnsan, hakikatte **nihayetsiz şeylere muhtaç**, fakat elindeki sermaye **hiç hükmündedir**. Bir nefese muhtaçtır ama nefesi yaratamaz; bir lokmaya muhtaçtır ama rızkı icad edemez; bir anlık sıhate muhtaçtır ama onu elinde tutamaz. Maruz kaldığı musibetler sınırsızdır; fakat onlara karşı koyacak iktidarı, **hiç mesabesindedir**.

İnsanın kudreti, eli nereye yetişirse ancak oraya kadardır. Gücü, gözle görülen dar bir daireyi geçemez. Fakat emelleri öyle değildir. Arzuları ufukları aşar; hayali geçmişi ve geleceği kuşatır; elemleri sadece başına gelenle sınırlı kalmaz, **olma ihtimali olan her şeye yayılır**. Henüz gelmemiş belalar bile onu yorar, yaşanmamış felaketler bile kalbini ezer.

İşte bu noktada insanın trajedisi başlar: **Küçük bir sermaye ile sonsuz bir ihtiyaç, cüz'î bir iktidar ile hadsiz bir musibet ihtimali...**

Böyle bir ruh için ibadet, bir yük değil; **tek çıkar yoldur**. Tevekkül, artık aczin itirafı değil; **sonsuz kudrete yaslanmaktır**. Tevhid, bir inanç cümlesi değil; **hayatı parçalayan korkuları tek elde toplamaktır**. Teslim ise çaresizlik değil; **en büyük emniyet kapısıdır**.

Bu sebeple, bütün bütün kör olmayan herkes görür ve derk eder ki: İbadet, tevekkül, tevhid ve teslim; bu derece âciz, zayıf, fakir ve muhtaç olan **ruh-u beşer için en azîm kâr, en büyük saadet ve en kıymetli nimettir**. Çünkü insan, ancak böylece yükünü kendi omzundan alır; **sonsuz kudretin rahmetine teslim eder**.